

Sivistysvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaislain muuttamisesta

Hallintovaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi arpajaislain muuttamisesta (HE 255/2022 vp): Asia on saapunut sivistysvaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava hallintovaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- neuvotteleva virkamies Elina Rydman, sisäministeriö
- budjettineuvos Outi Luoma-Aho, valtiovarainministeriö
- budjettineuvos Merja Salmi, valtiovarainministeriö
- lainsäädäntöneuvos Eerikki Nurmi, opetus- ja kulttuuriministeriö
- talousjohtaja Pasi Rentola, opetus- ja kulttuuriministeriö
- ylitarkastaja Juhani Ala-Kurikka, Poliisihallitus
- erityisasiantuntija Johanna Selkee, Suomen Kuntaliitto
- puheenjohtaja Rosa Meriläinen, Veikkauksen edunvälittäjien verkosto

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen Akatemia
- Kulttuuri- ja taidealan keskusjärjestö KULTA ry
- Suomen nuorisovaltuuston kattojärjestö Allianssi ry
- Suomen Olympiakomitea ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Hallituksen esityksen tavoitteena on poistaa rahapeliutuotolla rahoitettujen toimintojen taloudellinen ja määrärahasoon liittyvä riippuvuus Veikkaus Oy:n tuotosta sekä ehkäistä rahapelihaittojen syntymistä. Esityksen taustalla on valtioshteereistä koostuneen hankeryhmän ja parlamentaarisen seurantaryhmän yhteisymmärrysmuistio, joka on julkaistu helmikuussa 2022.

Valiokunnan lausunto SiVL 33/2022 vp

Veikkauksen voittovaroilla rahoitettujen toimintojen rahoitusmallia ehdotetaan muutettavaksi siten, että arpajaislaissa säädetyistä Veikkaus Oy:n tuoton yksilöidyistä käyttötarkoituksista ja rahoituksen jakautumisesta eri käyttökohteisiin luovutaan. Esityksen mukaan kyseisiä toimintoja rahoitetaan jatkossa menokehyksen yleiskatteellisista budjettivaroista käytettäväksi talousarvion mukaisiin menoihin.

Voimassa olevan arpajaislain 17 §:n kumoamisesta seuraa tarve kumota opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan laeista säännökset, joissa mainittuun säännökseen viitataan. Näiden muutosten tekemiseksi on annettu erillinen hallituksen esitys (HE 282/2022 vp), josta sivistysvaliokunta tulee antamaan mietintönsä myöhemmin.

Sivistysvaliokunta on käsitellyt hallituksen esitystä toimialansa näkökulmasta ja kannattaa hallituksen esitystä todeten, että tieteen, taiteen, urheilun ja liikuntakasvatuksen sekä nuorisotyön edistämiseen kohdennettavan rahoituksen ei tule olla kytköksissä rahapelitoiminnasta saataviin tuottoihin. Kyseisen rahoituksen määrän tulee vastata yhteiskunnallisiin tarpeisiin ilman riippuvuussuhdetta rahapeli tuottoihin. (SiVL 20/2021 vp — HE 135/2021 vp.)

Valiokunta painottaa Veikkauksen tuotoilla rahoitettujen toimintojen riittävän rahoituksen turvaamista jatkossakin. Rahapeli tuotoilla on rahoitettu yhteiskuntaamme lisäarvoa tuottavia toimintoja, joilla on merkittävä tehtävä esimerkiksi ennalta ehkäisevässä työssä ja hyvinvoinnin edistämisessä. Kyseisellä rahoituksella on huolehdittu kulttuurin ja taiteen valtakunnallisesta saatavuudesta ja saavutettavuudesta lisäten ihmisten yhdenvertaisia mahdollisuuksia toteuttaa sivistyksellisiä oikeuksia sekä päästä osalliseksi taiteen ja kulttuurin hyvinvointivaikutuksista. Liikunnan ja urheilun merkitystä kuvaavat liian vähäisestä liikkumisesta aiheutuvat arvioidut kolmen miljardin euron kustannukset. Nuorisotyöllä vahvistetaan nuorten osallistumis- ja toimintamahdollisuuksia yhteiskunnassa. Tieteellä puolestaan on keskeinen rooli yhteiskunnan, ihmisten ja ympäristön hyvinvoinnin edistämisessä. Tutkimuksesta syntyvää uutta osaamista tarvitaan myös yritysten kestävä liiketoiminnan tukemiseen. (SiVL 10/2021 vp — VNS 3/2021 vp ja SiVL 20/2021 vp — HE 135/2021 vp.)

Hallituksen esityksen mukaan urheilun ja liikuntakasvatuksen, tieteen, taiteen sekä nuorisotyön edistämistä koskevia toimintoja rahoitetaan jatkossa vastaavasti kuin muitakin menoja opetus- ja kulttuuriministeriön pääluokan määrärahoista. Vuosia 2024—2027 koskevaan julkisen talouden suunnitelmaan ja vuoden 2024 valtion talousarvioon määrärahat on tarkoitus sisällyttää pääluokan talousarvion lukuihin voimassa olevan arpajaislain mukaisten jakosuhteiden mukaisesti.

Sivistysvaliokunta saatuun asiantuntijalausuntoon viitaten toteaa, että vaikka opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan toiminnoissa määritellyt jakosuhteet ei enää säädetä lainsäädännössä, rahoituksen jako talousarvion pääluokan 29 sisällä on tarkoituksenmukaista toteuttaa nykyisen lain mukaisin osuuksin tieteen, taiteen, liikunnan ja urheilun sekä nuorisotyön kesken. Valiokunta korostaa, että edunsaajien rahoitustaso on perusteltua määritellä pidemmälle ajanjaksolle samalla tavalla kuin vuosien 2023—2026 kehyspäättöksen yhteydessä on tehty. Järjestöjen toiminnan rahoituksen pitkäjänteisyyden turvaamisen ohella on tärkeää huolehtia rahoituksen vaikuttavuuden seurannasta.

Valiokunnan lausunto SiVL 33/2022 vp

Rahapelitoiminnan tuoton nykyisten edunsaajien rahoituksen tason ja jakautumisen säilymisen kehittämiseksi on esitetty parlamentaarisen ja eri intressitahot sisältävän neuvottelukunnan perustamista. Valiokunta pitää esitystä perusteltuna kiinnittäen kuitenkin huomiota siihen, että kyseisen rahoituksen seurantaa vaikeuttaa rahapelituoton edunsaajien nykyisen valtion rahoituksen sisältyminen jatkossa pääosin jo olemassa oleville momenteille, joilla on myös muuta rahoitusta. Näiden erotteluinen toisistaan voi olla haastavaa.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Sivistysvaliokunta esittää,

että hallintovaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 7.12.2022

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Paula Risikko kok
varapuheenjohtaja Eeva-Johanna Eloranta sd
jäsen Sanna Antikainen ps
jäsen Marko Asell sd
jäsen Jukka Gustafsson sd
jäsen Veronika Honkasalo vas
jäsen Kaisa Juuso ps
jäsen Hilkka Kemppi kesk
jäsen Anneli Kiljunen sd
jäsen Mikko Kinnunen kesk
jäsen Pasi Kivisaari kesk
jäsen Ari Koponen ps
jäsen Mikko Ollikainen r
jäsen Pirkka-Pekka Petelius vihr
jäsen Ville Valkonen kok
jäsen Sofia Vikman kok

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Marja Lahtinen